

Văn hóa uống rượu của người Việt Nam xưa và nay

Tác Giả: Nam Sơn Trần Văn Chi

Thứ Năm, 08 Tháng 1 Năm 2009 09:44

Chén vui nhậu buổi hôm nay
Chén mừng xin đợi ngày rày năm sau.
(Nguyễn Du, Truyện Kiều)

Thức uống của người Việt mình chỉ có rượu và trà.

Ngày xưa các nhà Nho mới rượu nhau gọi là “Chén tặc, chén thù”. Chỉ rót rượu mời khách gọi là “tặc”, khách đáp lại gọi là “thù”. Trong các cuộc vui có uống rượu, người xưa thường đặt thức, bình thức, nên có chén “bưởi rượu, túi thức”.

Đưa chi chén rượu câu thơ
Thuộc lò ngon nhứt, nhứt chén thơ p cao
(Nguyễn Trãi, Gia Huân ca)

Ngày xưa rượu trước tiên dùng trong lễ nghi: vũ hội thành lễ. Trong đời thường, rượu trong tiệc tùng, ăn uống, bạn bè gọi là nhậu. Người đàn ông Việt Nam xưa nay thích cho rượu Nam vô vũ hội k vô phong, và làm người tự hào mình là đồ thức của Lưu Linh, một nhân vật văn học nổi tiếng vũ hội lãng mạn.

[Lưu Linh: Người đời Tồn (210-270), quê đất Bái (nay thuộc Tĩnh Châu, Giang Tô). Là một trong “Trúc Lâm thất hiền”: Kê Khang, Nguyễn Tịch, Sơn Đào, Hoàng Tú, Lưu Linh, Nguyễn Hàm, Vương Nhung.]

Cho nên nói không sai quá là rượu thuộc phạm trù văn hóa Việt Nam!

Việt Nam là dân tộc có truyền thống uống rượu. Người Việt Nam uống rượu khi ăn, mang ý nghĩa tiệc sinh hài hòa, tuân theo nguyên lý “âm dương phối trí” của Phong Đông.

Rượu Ta rượu Tây

Rượu ta - quóc tửu, là rượu uống, nấu bằng gạo/nếp thơm, đựng trong chai, dầy nút bằng lá chuối, bằng nút “cật bôn”, không nhãn hiệu, không ghi nổi sơn xuất. Rượu uống được chế thành cật theo phương cách thủ công trong dân gian có từ lâu đời rồi. Nên sách Lĩnh Nam trích Quái mĩ vị t: “Dân ta lấy gạo làm rượu”; còn sách thục nhĩ nhà Tống đi sứ qua nước ta và có nói rằng: “Lê Hoàn và hát và uống rượu...” (Lê Hoàn là người đánh thắng giặc Tống, lên làm vua tức Lê Đại Hành 980-1005).

Theo dòng lịch sử, rượu ngon nổi tiếng của ta là rượu làng Vân (Bắc Ninh), Nguyên Xá (Thái Bình), Trùng Xá (Hưng Yên), Nga Mi (Hà Tây), Quế Xá (Thanh Hóa), Bắc Hà (Lào Cai), Kì Diên (Quảng Trị), Phụng Hiệp (Cần Thơ), Gò Đen (Long An), Cờ Chi Hóc Môn (Sài Gòn-Gia Định), vân vân. Theo Đại Nam Nhứt Thục chí, rượu Kim Long ở Hải Lăng, Quảng Trị ngon hơn hết.

Hiện nay Việt Nam có bốn loại rượu uống ngon nổi tiếng là rượu làng Văn ở Bắc, Kim Long ở Quảng Trị, Bàu Đá Bình Định và Gò Đen Long An.

[Tên gọi rượu được trong Nam xuất xứ từ chuyện người dân gieo rượu vào đất cây dừa, sả Tàu Cáo phát. Cây dừa là một loài cây gieo cấy dễ, dễ trồng, dễ chăm, dễ thu hoạch, lau sậy... mọc cao khi được. Cây dừa tên khoa học Saccharum spontaneum, có thân cứng như gỗ, lá dày cứng cật rất đau, mọc thành bụi hoang có thể dễ dàng mọc rất nhanh, có nhiều nước ngọt bồng sông Cửu Long.]

Rượu ở Gò Đen, Cờ Chi còn gọi là nước ngọt quê hương, nấu bằng nếp, có nếp được cao. Rượu được đánh giá là ngon nhất phải trong vắt, rót sả tấm bột nhão lẫn lẫn, uống có mùi vị thơm, ngọt, cay, có độ cồn nồng độ cao từ 39 độ đến 45 độ, uống vô tư yên tâm và không gây nhức đầu chóng mặt. Theo dân gian ngày xưa rượu cho vào chai gỗ, chôn xuống đất 100 ngày có màu cánh kiến, uống ngon hơn rượu thông thường.

Rượu được trong miền Nam thường uống trực tiếp, hay dùng ngâm với các loại thuốc Bắc thuốc Nam, theo các bài thuốc gia truyền nổi tiếng như Minh Mạng toa.

Văn hóa uống rượu của người Việt Nam xưa và nay

Tác Giả: Nam Sơn Trữ Văn Chi

Thứ Năm, 08 Tháng 1 Năm 2009 09:44

Rượu để ngâm đồ uống với hoặc một phần của đồ uống với để có a chuồng nhữ rữ n, tữ c kờ, bìm bữ p, hữ cữ t, cá ngữ a... Các loữ i đồ uống với hữ u hữ t để c ngâm sữ ng, sữ chữ hay nữ u chín. Rữ u rữ n Phữ ng Hiữ p Cữ n Thữ có tiữ ng là ngon tữ năm 1960 tữ i nay vữ n còn.

Khi ngữ i Pháp mữ i đữ n Viữ t Nam, hữ cữ p phếp cho dân nữ u rữ u cữ truyữ n, khuyữ n khích ngữ i Viữ t uữ ng rữ u để thâu thuữ . Đữ n khi các nhà máy sữ n xuữ t rữ u ra đữ i, Pháp ra lữ nh cữ m dân nữ u rữ u, ngữ ng cữ p giữ y phếp nữ u rữ u gia đĩnh, thành lữ p tữ chữ c gữ i là “Tàu cáo”, mữ t lữ i thanh tra thuữ , chuyên đi bữ t phữ t dân nữ u rữ u.

Nhà có môn bài bán rữ u cữ a công ty rữ u Đông Dữ ng (Société franaises des Distilleries de l'Indochine) treo bữ n trữ c cữ a có hai chữ “RA” (Régie d'Acool - Sữ rữ u). Rữ u cữ a công ty rữ u Đông Dữ ng, dân mình gữ i là rữ u Phong-tên, bữ i công ty do A.Fontaine thành lữ p năm 1901, rữ u nữ y nữ u bữ ng gữ o bữ p lữ t hữ n rữ u ta, nhữ ng giá cao 16 xu mữ i chai so vữ i rữ u ta chữ có 14 xu.

Ngữ i Pháp mang vào Viữ t Nam ngoài súng đữ n, còn có rữ u chất.

Nhiữ u ngữ i mình bữ t chữ c cách uữ ng rữ u Tây. Nhữ rót rữ u vào ly phữ i mữ c 1/2-2/3 ly đữ giữ đữ c hữ ng thữ m cữ a rữ u, nhữ khi uữ ng rữ u khai vữ và rữ u tráng miữ ng chữ nên dùng vữ i lữ ng vữ a phữ i, vân vân.

Ngữ i Viữ t cũng hữ c nguyên tữ c dùng rữ u Tây là “rữ u nào thữ c ăn nữ y”.

Nhữ :

- Rữ u chất đữ : uữ ng buữ i tữ i thữ ng là rữ u nguyên chữ t không pha, đôi khi hữ i chất, đữ c dùng cho nhữ ng bữ a tiữ c thữ nh soữ n hoữ c vữ i nhữ ng thữ c ăn nhữ thữ t bò, thữ t heo, thữ t rữ ng, vữ t, ngữ ng và mì xào.

- Rữ u chất trữ ng: nhữ hữ n và có vữ thữ m, có thữ dùng nguyên chữ t, vữ chất hoữ c ngữ t và rữ t

Văn hóa uống rượu của người Việt Nam xưa và nay

Tác Giả: Nam Sơn Trần Văn Chi

Thứ Năm, 08 Tháng 1 Năm 2009 09:44

thức m. Nên dùng rượu u chất màu trắng vớ i các lo i thức ăn nh : gà ta, gà tây, cá, tôm cua sò, thịt jambon và thịt bê.

- Rượu h ng: nh t h n rượu đ , có th dùng nguyên chất hoặc đ c pha ng t. Nh ng rượu này dùng vớ i jambon, gà n ng, tôm sò cua, thức ăn nhanh và nh ng món ăn buffet.

- Rượu khai v : dùng nh rượu cocktail hoặc dùng tr c b a ăn đ làm tăng thêm s ngon mi ng. Rượu cocktail nh th ng đ c làm trái cây.

- Rượu tráng mi ng: dùng sau b a ăn là m nh h n và ng t h n rượu dùng trong b a chánh. Có th ch dùng rượu này không hoặc dùng thêm vớ i trái cây, bánh n ng, phô-mai tráng mi ng, bánh cake hoặc bánh quy.

L i chúc rượu

Việt Nam mình là dân t c có truy n thống uống rượu nh ng l i có r t ít “l i nh ng l i chúc rượu” nh các n c Tây Ph ng!

L i chúc rượu theo tiếng Anh là toast, là nh ng l i nói tr c khi ch m ly và uống rượu trong nh ng đ p l , nh ng cuộc g p g chánh thức cũng nh trong nh ng cuộc vui trong đ i s ng th ng.

Trong các buổi ti p đón, chiêu đãi chánh thức, l i chúc th ng đ c nói sau khi đã dùng món tráng mi ng, th ng là kho ng 10-15 phút sau khi buổi ti c b t đ u. Th ng thì ch nâng ly ch không ch m. N u ch m ly thì đàn ông luôn đ ly c a mình th p h n ly c a ph n . Trong khi nghe l i chúc thì không nên nói chuy n, không rót rượu. Ng i nói l i chúc th ng là đ ng, t t c m i ng i gi ly rượu trong tay và cũng th ng là đ ng.

Ph n , n u không ph i là cô dâu, thì th ng là ti p nh n l i chúc b ng cách m m c i, ng i và đôi m t nhìn xu ng trong khi t t c đ u đ ng. Ph n gi ly rượu trong tay mình và ch a

Văn hóa uống rượu của người Việt Nam xưa và nay

Tác Giả: Nam Sơn Trần Văn Chi

Thứ Năm, 08 Tháng 1 Năm 2009 09:44

Uống, nư ớc t ốt c ả ch ả u ớc h ết. Làm ng ười l ời s ợ đ ể c coi là ng ười không khiêm t ốn, không bi ết cách u ớc r ượu!

Nh ờ ng ười chúc r ượu quan tr ọng ph ải h ớ ng v ề nh ờ ng nh ân v ật quan tr ọng. Thông th ường là u ớc h ết 100 ph ần trăm. Trong nh ờ ng bu ời t iệc long tr ọng, đôi khi ng ười ta u ớc xong, ném ly vào đá ho ặc ném xu ớc s àn nhà.

Nói chung, t ừ ch ời u ớc r ượu đ ể chúc cho ai đ ể y, đ ể c hi ếu là thi ếu tôn tr ọng đ ể v ề i ng ười đó. N ếu m ột ng ười không th ể u ớc đ ể c thì cũng nên làm ra v ề nh ờ mình đang u ớc. N ếu nâng ly r ượu l ẽ thì không đ ể c nói l ời chúc.

Chúc r ượu ti ếng Anh: Cheers!

Ti ếng Pháp: Santé!

N ếu nói ti ếng Vi ệt thì th ường ng ười ta nói: Chúc s ức kh ỏe! Bình dân thì nói trăm ph ần trăm. Vô! Vô!...

T ừ đ ầu mà có l ời chúc r ượu?

L ời chúc r ượu có t ừ th ời Hy L ạp c ả đ ể i. Thu ộc đó ng ười ta quan ni ệm r ợ ắn u ớc- ể m th ể bao g ồm c ả ngũ quan là th ị giác, xúc giác, v ị giác, kh ứu giác và thính giác. Thông th ường khi ta u ớc r ượu thì MÀU r ượu m ắt đã nhìn, MÙI r ượu mũi đã ng ửi, V ị r ượu l ưỡi đã n ếm, bàn tay R ượu r ượu... nh ờ ng Thanh r ượu tai ch ả nghe.

Th ể là c ả n ph ải ch ể m ly/c ể c đ ể r ượu phát ra âm thanh c ả nó. Ng ười ta còn nói r ợ cùng m ột cái ly, nh ờ ng v ề i nh ờ ng lo ời r ượu khác nhau, khi ch ể m ly ta s ợ nghe ra nh ờ ng “ti ếng r ượu nói” khác nhau! Không bi ết đúng v ề y không?

Văn hóa uống rượu của người Việt Nam xưa và nay

Tác Giả: Nam Sơn Trần Văn Chi

Thứ Năm, 08 Tháng 1 Năm 2009 09:44

Ngày nay, nhäng läi chüc räu không quäa läch thiäp, cao kä nhängäi xäa näa, mä thäng längän gän hän, hoäc lä vui nhän nhiäu hän. Trong nhäng cuäc vui, ngäi nôi chüc räu cô thä lä đäc mät cäu thä, mät cäu danh ngôn hoäc lä kä mät cäu chuyän vui, mät tänh huäng vui nhän näo đäy đä làm cäi cä bät väo läi chüc. Nôi chung, tänh chät nghiäm täc hay vui nhän cäa läi chüc phä thuäc väo tänh huäng cäa cuäc vui vä đäi täng mä läi chüc häng đän.

Viät Nam lä dän täc cô truyän thäng uäng räu läu đäi. Nhäng chüng ta không phäi lä dän täc cô truyän thäng nôi chüc räu nhä Täy Phäng. Đäu väy tä xa xäa ngäi Viät đä cô cäu “Chän täc, chän thä”. Chä chüc khäch gäi lä “täc”, khäch chüc đäp lä gäi lä “thä”.

Ngày nay häu nhä täc täng näo ngäi Viät mänh công đäu cô däng räu. Khi chüc nhäu ngäi mänh nôi: Chüc säc khäe!

Ngäi mänh Nam thäng nôi “Träm phän träm”. Hoäc väa näng ly väa nôi: Vô! Vô!... Cäng cäch uäng räu kiäu näy đäc cä näc häng äng làm theo.